

REDEFINISANJE ULOGE BANKARSKE REGULATIVE U BANKARSKOM SEKTORU EVROPSKE UNIJE

Violeta Todorović

Univerzitet u Kragujevcu, Ekonomski fakultet, Srbija
✉ v.todorovic@kg.ac.rs

Milena Jakšić

Univerzitet u Kragujevcu, Ekonomski fakultet, Srbija
✉ milenajc@kg.ac.rs

Lazar Sedlarević

Student doktorskih studija, Univerzitet u Kragujevcu, Ekonomski fakultet, Srbija
✉ lazar_sed@hotmail.com

UDK 336.7
(4-672EU)
Pregledni rad

Apstrakt: Tokom poslednje dve decenije došlo je do značajnih promena u strukturi bankarskog sektora na prostoru čitave Evrope. Faktori kao što su globalizacija, integracija i razvoj informacionih tehnologija imali su značajan uticaj na pomenute promene. U uslovima ekonomske integracije Evrope i pomenutih strukturnih promena javlja se potreba za redefinisanjem regulatorne infrastrukture, zbog neadekvatnih institucionalnih rešenja. Problematika pitanja reforme bankarske regulative i formiranja bankarske unije, kao novog stupnja ekonomske integracije Evrope, aktuelizovana je pojavom globalne finansijske krize. Iz tog razloga, rad predstavlja pokušaj sveobuhvatne analize razloga i načina reformi regulative bankarskog sektora. Kritičkim osvrtom na sprovedene reforme bankarskih regulativa na nacionalnom i nadnacionalnom nivou preispitaće se njihova primenljivost u konkretnim problemskim situacijama i predložiti mere za eventualna unapređenja.

Primljeno:
14.10.2014.
Prihvaćeno:
16.4.2015.

Cljučne reči: regulisanje bankarskih aktivnosti, reforma regulative; globalna finansijska kriza; bankarska unija

1. Uvod

Banke su finansijske institucije čija je osnovna uloga prikupljanje finansijskih sredstava od suficitarnih privrednih subjekata u formi depozita i plasiranje tako

prikupljenih sredstava deficitarnim privrednim subjektima u vidu kredita. Međutim, kako banke u cilju obavljanja ove funkcije preuzimaju velike rizike, postavlja se pitanje adekvatnosti sistema regulisanja bankarskog poslovanja. Ovo pitanje je, na prostoru Evrope, dodatno usložnjeno pokušajem stvaranja jedinstvenog ekonomskog područja. Naime, ideja o ekonomskoj integraciji Evrope aktuelna je još od Drugog svetskog rata, ali su efekti svetske ekonomske krize u velikoj meri ukazali na negativne strane dostignutog nivoa integracije. Ograničavanje ekonomske integracije Evrope na nivo monetarne unije, u odsustvu fiskalne integracije, prouzrokovalo je probleme u bankarskom sektoru. Jedno od predloženih rešenje postojećih problema ogleda se u formiranju bankarske unije na prostoru Evrope, koja treba da obezbedi sigurnost banaka koje posluju na ovom prostoru. U tom kontekstu od velike je važnosti konkretna organizacija bankarske unije, pošto neadekvatno strukturiran sistem može doprineti stvaranju novih problema.

Stoga će predmet istraživanja u radu biti usmeren na analizu strukturnih i regulatornih promena u bankarskom sektoru na prostoru Evrope uz kritičko sagledavanje strukture bankarske unije. Konkretnije, fokus istraživanja biće na analizi konkretnih regulatornih mera na prostoru Evrope koje se preduzimaju sa ciljem obezbeđenja stabilnosti bankarskog sektora. Uz poštovanje postavljenog predmeta istraživanja, osnovni cilj se sastoji u kritičkom sagledavanju i preispitivanju delotvornosti preduzetih regulatornih mera sa aspekta stabilnosti bankarskog sektora.

Polazeći od definisanog predmeta i postavljenog cilja istraživanja, u radu će biti testirana sledeća hipoteza: regulatorne reforme, preduzimate na prostoru Evrope, konsekvantno su doprinosile unapređenju sistema bankarskog regulisanja. Radi testiranja polazne hipoteze, u radu će prvenstveno biti primenjena kvalitativna metodologija, zasnovana na proučavanju i deskriptivnoj analizi opisanog problema. Uvidom u relevantnu literaturu, zasnovanu na teorijskim pretpostavkama i zaključcima autora, biće moguće suprotstaviti stanovišta različitih autora kako bi se izveli generalni zaključci o efektivnosti bankarske unije kao mere rešavanja problema neharmonizovane regulative.

Uzimajući u obzir predmet i cilj istraživanja, kao i definisanu hipotezu, u radu će najpre biti analizirana struktura bankarskog sektora na prostoru Evrope uz isticanje faktora koji su doveli do promena u strukturi. Nakon isticanja promena strukture i promena, pažnja će biti usmerena na analizu regulatornih mera usmerenih na ostvarenje stabilnosti bankarskog sektora. Imajući u vidu aktuelnost svetske ekonomske krize, posebno će biti obrađeno pitanje aktuelnosti bankarske unije u novonastalim okolnostima. Kritičkim pregledom relevantnih pitanja u vezi sa bankarskom unijom biće zaokružena celokupna analiza.

2. Faktori promene strukture bankarskog sektora

Polazeći od strukture finansijskog sistema jedne zemlje, nužno je istaći značaj bankarskih institucija u eksternom finansiranju kompanija. Tako se, budući da osnovu eksternog finansiranja kompanija čine bankarske institucije, finansijski sektor Evropske unije može okarakterisati kao bankocentričan (Allen and Carleti, 2008). Iz tog razloga su promene u strukturi bankarskog sektora u EU tokom prethodnih 20 godina imale dalekosežne posledice na funkcionisanje finansijskih tržišta i privrede u celini. Strukturalne promene su prvenstveno posledica višeg stepena ekonomske integracije država Evropske unije. U tom kontekstu, ubrzavanje integracionih procesa uslovalo je približavanje bivših socijalističkih zemalja razvijenim zemljama Zapadne Evrope. Kako bi postale ravnopravne članice Evropske unije i koristile prednosti visokog stepena integracije, od tranzicionih država se očekivalo da unaprede svoje zakonodavne postavke i harmonizuju ih sa zakonima EU i međunarodnim standardima (Staikouras and Koutsomanoli – Fillipaki, 2006; Allen *et al*, 2005). Pristupanje pomenutih država Evropskoj uniji predstavljalo je izazov, budući da je od kraha socijalističkih režima do pristupanja ovih država proteklo oko 15 godina. Stoga je pitanje pristupanja ovih država Evropskoj uniji bilo predmet diskusija, budući da pomenuti period prema shvatanjima nekih autora nije dovoljan za uspostavljanje privrednog sistema baziranog na tržišnim principima.

Kao indikator uspešnosti sprovođenja reformi u bankarskim sektorima u tranzicionim državama, može se koristiti EBRD indeks. Vrednosti EBRD indikatora, predstavljene u tabeli 1 ukazuju da su bivše socijalističke države, pristupnice EU u 2004. godini, u velikoj meri unapredile uslove poslovanja bankarskog sektora.

Tabela 1. EBRD indeks¹ (2004)

Država	2004	Država	2004
Češka	3,7	Mađarska	4,0
Estonija	4,0	Poljska	3,3
Letonija	3,7	Slovačka	3,7
Litvanija	3,3	Slovenija	3,3

Izvor: <http://www.ebrd.com/pages/research/economics/data/macro.shtml#ti>

¹ Metodološka napomena: EBRD indeks ukazuje na efikasnost procesa liberalizacije i institucionalnih reformi u bankarskom sektoru i može uzeti vrednosti na skali od 1 do 4,3. Vrednost 1 ovog indeksa ukazuje da sektor nije pretrpeo značajne promene u odnosu na socijalistički bankarski sistem, izuzev razdvajanja funkcija centralne i komercijalnih banaka. Ukoliko je uspostavljena unutrašnja konvertibilnost valute, a kreditna aktivnost se obavlja na bazi tržišnih principa, onda je vrednost EBRD indeksa blizu 2. Kada je vrednost indeksa blizu 3, ostvaren je značajan napredak u stvaranju uslova za efikasnu prudencionu regulaciju i superviziju, dok vrednost 4,3 ukazuje da ostvarene reforme u potpunosti odgovaraju standardima i normama tržišne ekonomije, reprezentovanih standardima Bazelskog komiteta za bankarsku superviziju.

Vrednosti EBRD indeksa reformi ukazuju da su u trenutku pristupanja Evropskoj uniji uslovi poslovanje bankarskih sektora posmatranih tranzicionih država u velikoj meri bili prilagođeni međunarodnim standardima. Ipak, moguće je napraviti razliku između, s jedne strane bankarskih sektora država pristupnica i članica Evropske unije, s druge strane. Razlog za to leži u činjenici da su ove države kroz tranziciju pratile slične obrasce što je uslovalo velike sličnosti u strukturi njihovih bankarskih sektora.

Tabela 2. Broj banaka u državama EU

Država	2002	2008	2012	Država	2002	2008	2012
1 Austrija	823	803	751	15 Letonija	23	34	29
2 Belgija	111	105	103	16 Litvanija	68	84	94
3 Kipar	408	163	137	17 Malta	15	23	28
4 Češka	84	54	56	18 Holandija	539	302	266
5 Danska	178	171	161	19 Poljska	666	712	695
6 Estonija	7	17	16	20 Portugalija	202	175	152
7 Finska	369	357	313	21 Slovačka	22	26	28
8 Francuska	989	728	639	22 Slovenija	50	25	23
9 Nemačka	2.363	1.989	1.869	23 Španija	359	362	314
10 Grčka	61	66	52	24 Švedska	216	182	176
11 Mađarska	227	204	189	25 Velika Britanija	451	396	373
12 Irska	85	n.a	n.a	26 Rumunija	43	45	39
13 Italija	821	818	714	27 Bugarska	34	30	31
14 Luksemburg	184	153	141	EU	9.398	8.024	7.389

Izvor: <http://sdw.ecb.europa.eu>

Razlike u odnosu na zemlje Zapadne Evrope proizvod su različitog shvatanja uloge banaka u finansijskom sistemu. Naime, i pored visokog stepena bankocentričnosti finansijskih sistema u državama Zapadne Evrope, u finansijskim sistemima tranzicionih država bankocentričnost je izražena u višem stepenu. Danas, nakon decenije zajedničkog razvoja, može se reći da ove promene gotovo ne postoje, što je posledica strukturnih promena u bankarskom sektoru Evropske unije. Kada su u pitanju promene u bankarskom sektoru, u prvom redu se može govoriti o nastavku trendova iz 90-ih godina XX veka, kao što su integracija bankarskih aktivnosti, konsolidacija sektora i povećanje bankarske aktive. Pored pomenutih promena, značajne promene u strukturi

bankarskog sektora uslovila je svetska ekonomska kriza, čiji su konačni efekti u maloj meri uočljivi danas. Bankarski sektora EU danas karakterišu umerena koncentracija, rasta aktive i visoka konkurencija. Pri tom, banke se ne suočavaju samo sa konkurencijom od strane drugih banaka, već i sa konkurencijom od strane nebankarskih institucija, koje nude veliki broj različitih usluga. Ipak, implikacije povećane konkurencije ogledaju se u smanjenju broja banaka i povećanju aktive bankarskog sektora, te je moguće govoriti o rastu finansijske snage banaka. U tabeli 2 nalaze se podaci o broju banaka u državama EU u periodu 2002-2012.

Tabela 3. Visina aktive bankarskog sektora država EU (u 000.000 evra)

Država	2002	2008	2012	Država	2002	2008	2012
1 Austrija	554.528	1.060.157	974.264	15 Letonija	n.a	32.348	28.555
2 Belgija	775.977	1.276.321	1.085.303	16 Litvanija	n.a	26.542	24.405
3 Kipar	n.a	118.142	128.127	17 Malta	n.a	42.476	53.527
4 Češka	81.272	157.074	191.686	18 Holandija	1.356.397	2.231.514	2.492.764
5 Danska	534.215	1.090.493	1.157.645	19 Poljska	n.a	262.591	354.687
6 Estonija	n.a	22.105	19.673	20 Portugalija	311.035	482.141	557.078
7 Finska	170.780	396.238	600.304	21 Slovačka	n.a	65.509	59.716
8 Francuska	4.161.732	7.710.574	8.075.875	22 Slovenija	n.a	49.010	50.788
9 Nemačka	6.408.924	7.892.671	8.226.623	23 Španija	1.395.872	3.409.442	3.581.073
10 Grčka	212.396	464.746	442.214	24 Švedska	487.211	907.530	1.213.374
11 Mađarska	n.a	127.962	111.574	25 Velika Britanija	5.875.291	8.727.497	9.559.302
12 Irska	615.932	1.731.538	1.170.002	26 Rumunija	n.a	84.541	91.176
13 Italija	2.066.122	3.693.938	4.219.490	27 Bugarska	n.a	36.825	45.407
14 Luksemburg	781.342	1.271.786	961.507	EU	25.789.026	43.371.711	45.476.139

Izvor: <http://sdw.ecb.europa.eu>

Kao što se može uočiti u tabeli 2, trend snažnog smanjenja broja banaka prisutan je tokom čitavog posmatranog perioda. Međutim, pojedini autori tvrde da su uzroci smanjenja broja banaka u periodu pre i nakon smanjenja broja banaka različiti (Allen et. al, 2005). S jedne strane, u državama Zapadne Evrope, smanjenje broja banaka je posledica konsolidacije sektora pre nego bankrotstava banaka. S druge strane, među socijalističkim državama, uočavaju se različite tendencije, gde je moguće uočiti smanjenje broja banaka u Češkoj republici i Mađarskoj usled likvidacije banaka, dok je u ostalim bivšim socijalističkim državama uočeno povećanje broja banaka u predkriznom periodu. Još jedna od uočenih tendencija u ovom periodu jeste povećanje aktive banaka uprkos velikim pritiscima od strane drugih banaka i institucija sa finansijskog tržišta. Postoje različiti stavovi o uzrocima rasta aktive bankarskih institucija (Likainen 2012; Adrian and Shin 2008). S jedne strane, Likainen (2012), smatra da se ovaj trend bazira na tehnološkim inovacijama i

vanbilansnim aktivnostima banaka koje ne zahtevaju prethodni rast depozita. Adrian and Shin 2008, kao faktore brzog rasta aktive banaka ističu niske kratkoročne kamatne stope, budući da one predstavljaju determinantu troškova zaduživanja i samim tim određuju kapacitet banaka kao finansijskih posrednika. Ipak, možda i najznačajniji faktor rasta bankarske aktive jeste povećanje finansijskog leveridža, na osnovu čega je bilo moguće da se uz isti iznos kapitala ostvari ovakav rast aktive. Podaci o visini aktive na nivou bankarskog sektora svake od država EU se nalaze u tabeli 3.

Podaci iz tabele 3 ukazuju na snažan rast aktive, pri čemu je prosečna godišnja stopa rasta do 2008. godine iznosila približno 10%. Međutim, usled efekata svetske ekonomske krize, dolazi do usporavanja rasta aktive na nivou bankarskog sektora, a u pojedinim državama i do smanjenja aktive u apsolutnom iznosu.

Generalno, pomenute promene u strukturi bankarskog sektora u EU rezultat su delovanja više različitih faktora, pri čemu su neki od tih faktora okarakterisani kao globalni, budući da su njihovi efekti uočljivi na globalnom nivou. Drugi faktori su predstavljeni kao specifični, jer se zbog svojih karakteristika odnose na promene bankarskog sektora u EU.

Kao faktori se mogu izdvojiti: deregulacija, integracija i tehnološke inovacije. Deregulacija bankarskog poslovanja odnosi se na umanjeње ili potpuno ukidanje zakona koji bankama nameću ograničenja u smislu geografskog područja, tipova proizvoda koje mogu nuditi i visine kamatnih stopa koje mogu naplatiti. Eliminisanje ovih ograničenja doprinosi većoj efikasnosti i povećanju konkurencije u čitavom finansijskom sistemu. Proces deregulacije prvenstveno se ogledao u smanjenju barijera u prekograničnom bankarskom poslovanju, što je bilo konzistentno sa ciljem stvaranja jedinstvenog tržišta finansijskih usluga. Stoga se zaključuje da je proces deregulacije usko povezan sa procesom integracije na prostoru Evrope, koji je prisutan još od Drugog svetskog rata. U oblasti bankarstva, najznačajniji trenutak u smislu njegove integracije predstavlja usvajanje *Second Banking Coordination Directive*, kojom se uspostavljaju: jedinstvena Evropska dozvola na osnovu koje banke posluju na čitavom području Evropske unije; supervizija matične zemlje, koja postaje odgovorna za nadzor nad domaćim bankama na prostoru EU. I pored svih napora usmerenih ka integraciji finansijskih tržišta, u segmentu bankarskog poslovanja na malo prisutne su barijere. Ovaj segment bankarskog poslovanja je u velikoj meri segmentiran i ograničen nacionalnim okvirima, pri čemu se između država izdvajaju razlike u porezima, zaštiti prava korisnika i strukturi ponude proizvoda (Goddard et al, 2010; 833). U takvom okruženju, lokalne banke imaju pristup detaljnijim podacima pa su u mogućnosti da, u zavisnosti od potreba klijenata, kreiraju ponudu sa kojom strane banke nisu u stanje da se takmiče. Tehnološke inovacije se manifestuju razvojem informaciono komunikacione tehnologije (ICT). Brz razvoj informacione tehnologije doveo je do zaokreta u funkcionisanju banaka, pri

čemu posebno mesto u ovom procesu zauzima razvoj interneta. ICT sa jedne strane omogućava ostvarivanje značajnih ušteda u troškovima i vremenu pružanja usluga. S druge strane, dovodi do povećanja prihoda usled razvoja novih finansijskih proizvoda. Uštede u troškovima prvenstveno se ostvaruju zamenom papirnih instrumenata i radno intenzivnih metoda u procesu prikupljanja informacija, automatizovanim procesima.

Danas je umesto termina bankarstvo primerenije koristiti termin elektronsko bankarstvo, budući da banke bez obzira na veličinu, u okviru svojih tradicionalnih funkcija implementiraju elektronske mehanizme, kanale i instrumente. Zbog različitog finansijskog potencijala, implementacija tehnoloških inovacija može produbiti jaz između malih i velikih banaka. U tom kontekstu, velike banke mogu imati komparativne prednosti u odnosu na male banke. Međutim, male banke, koje nisu u stanju da razvijaju sopstvenu tehnologiju mogu testirati sisteme razvijene od strane velikih banaka, što za rezultat može imati prednost malih banaka u odnosu na velike u pogledu efikasnosti (Casu et al. 2006, 363).

Pomenute promene u strukturi bankarskog sektora zahtevale su promene u načinu njegove regulacije. Izuzetna relevantnost regulatornih mera proizilazi iz značajne uloge bankarskog sektora u finansijskom sistemu, pa je stoga potrebno utvrditi adekvatan regulatorni okvir sa akcentom na daljoj integraciji bankarskih sektora.

3. Regulatorne promene u Evropskom bankarskom sektoru

Bankarsko regulisanje se ogleda u uspostavljanju određenih pravila koja se odnose na očuvanje stabilnosti i minimiziranje bankarskih rizika. Tokom prethodne tri decenije, regulisanje se zasnivalo na ideji da su tržišta generalno visoko efikasna u smislu alokacije sredstava i da se mogu okarakterisati kao samoregulišuća (Schooner and Taylor, 2010, xiii). Ova tvrdnja se bazirala na mišljenju da u odsustvu regulative, banke imaju podsticaj da spreče sopstveno bankarstvo, pa je u regulisanje bilo opravdano samo u slučaju velikih pretnji po stabilnost bankarskog sektora. Međutim, zbog prirode poslovanja, bankarski sektor je u velikoj meri zavistan od poverenja korisnika. Kako je zbog problema u okviru jedne banke, usled spregnutosti bankarskog sektora moguć nastanak bankarske panike i sistemske krize, bankarska regulativa je neophodna u kontekstu obezbeđenja sistemske stabilnosti i poverenja klijenata.

Tokom 1970-ih i 1980-ih godina, učinjen je značajan korak ka regulisanju bankarskog poslovanja u okviru tadašnje Evropske ekonomske zajednice, donošenjem dve bankarske direktive (First Banking Directive i Second Banking Directive). Prvom direktivom su istaknute obaveze država domaćina (engl. *host country rule*), na osnovu kojeg je bankama dozvoljeno poslovanje u stranim državama ukoliko imaju dozvolu nacionalnih regulatora države domaćina.

Drugom bankarskom direktivom utvrđen je princip kontrole matične države (engl. *home country rule*), prema kojoj odgovornost za nacionalnu banku, bez obzira u kojoj državi posluje, snosi nacionalna regulatorna institucija. U takvom okruženju, banke država EEZ su mogle nuditi svoje proizvode i usluge širom ove ekonomske grupacije, dok je pristup nacionalnih banaka nečlanica EEZ bio ograničen (Gruson i Nikowitz, 1988).

Sprovođenje prudencionih pravila i opreznosti nadzor nad poslovanjem banaka u svakoj zemlji vrši odgovarajuća državna institucija za prudencionu superviziju (Ćirović, 2007, 387). Međutim, finansijska integracija na tlu Evrope uslovlila je potrebu prilagođavanja regulatornog okvira i supervizije banaka. Naime, u novom okruženju banke su zahvaljujući jedinstvenim licencama bile u mogućnosti da otvaraju filijale širom EU, što je uz rast obima prekograničnog poslovanja u prvi plan istaklo ograničenje nacionalnih supervizorskih sistema.

Formiranje Evropske monetarne unije (EMU) predstavljalo je naredni stupanj u procesu ekonomske integracije Evrope. U novom ekonomskom i monetarnom okruženju, Evropska centralna banka (ECB) predstavlja centralnu instituciju zaduženu za sprovođenje jedinstvene monetarne politike na prostoru monetarne unije. Pored toga, ECB ima važnu ulogu u regulisanju bankarskih institucija, gde koordinacija njenih aktivnosti sa aktivnostima nacionalnih centralnih banaka ima izuzetan značaja.

Nedovoljna harmonizacija različitih regulatornih okvira, nepotpuna fiskalna integracija država Evropske unije, problemi u funkcionisanju monetarne unije i nedovoljna integracija finansijskih tržišta doprineli su da očekivanja u pogledu ekonomske integracije Evropskog kontinenta ne budu postignuta. Iz tog razloga su akcije usmerene ka unapređenju regulative i neutralisanju efekata neharmonizovane implementacije direktiva i regulativa bile neminovne, a dva značajna dokumenta predstavljaju Akcioni plan finansijskih usluga (Financial Service Action Plan – FSAP) i Lamfalusijeva procedura. FSAP predstavlja inicijativu za formiranjem jedinstvenog tržišta u EU, što je podrazumevalo eliminisanje barijera i uspostavljanje uniformnog regulatornog okvira. Temelj FSAP-a je predstavljala Direktiva o tržištima finansijskih usluga (*Markets in Financial Instruments Directive – MiFID*). U cilju implementacije MiFID (level 1), Evropska komisija je usvojila dva akta, u formi Direktive (Commission Directive 2006/73/EC) i pravila (Commission Regulation No. 1287/2006), (level 2), čime je iskazana namera ostvarenja osnovnih ciljeva FSAP: obezbeđenje pravno regulisanog i celovitog procesa stvaranja jedinstvenog evropskog tržišta; prilagođavanje promenama i inovacijama na finansijskim tržištima i zaštita investitora od prevara i zloupotreba stvaranjem dubljeg, efikasnijeg i konkurentnijeg tržišta (European Commission 2007).

Nakon implementacije Akcionog plana, usledio je period snažnog razvoja evropskih tržišta kapitala i finansijskih sistema uopšte. S obzirom da dinamična finansijska tržišta zahtevaju fleksibilniji sistem odlučivanja i sprovođenja regulatornih odluka i mera, u julu 2000. godine imenovan je *Committee of Wise Men*, čijim radom je koordinirao Alexandre Lamfalussy. U izveštaju ovog komiteta predstavljen je integrisan pristup rešavanju problema nekonzistentnosti poreskih i zakonskih postavki zemalja članica EU. Taj pristup sadržao je 4 nivoa (Lamfalussy 2001):

- Nivo 1 – definisanje procedura za predlaganje direktiva i regulativa.
- Nivo 2 – priprema implementacije, pri čemu je u ovom procesu značajna uloga četiri komiteta: Evropski bankarski komitet (European Banking Committee - EBC), Evropski komitet za HoV (European Securities Committee - ESC), Evropski komitet za osiguranje i penzije (European Insurance and Pensions Committee - EIOPC), Komitet finansijskih konglomerata (Financial Conglomerates Committee - FCC).
- Nivo 3 – harmonizacija regulatornih okvira različitih država na prostoru EU. To se ostvaruje kroz dodatne konsultacije sa ekspertskim komitetima kao što su: Komitet Evropskih bankarskih supervizora (Committee of European Banking Supervisors - CEBS), Komitet Evropskih regulatora HoV (Committee Of European Securities Regulators - CESR) i Komitet Evropskih supervizora za osiguranje i penzije (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors - CEIOPS).
- Nivo 4 – proces implementacije i kontrola implementacije regulativa i direktiva.

Prema ovoj proceduri, evropske institucije, na predlog Komisije, usvajaju okvirnu regulativu, odnosno propise koji su prvenstveno rezultat političkih odluka (level 1). Nakon toga, propisi usvojeni na prvom nivou postaju predmet razmatranja četiri Komiteta koji funkcionišu u okviru drugog nivoa. Posebno je značajna intenzivna saradnja Komisije sa ekspertskim komitetima, čija je uloga u implementaciji evropskih pravnih akata i harmonizaciji supervizorskih praksi na evropskom tržištu finansijskih usluga izuzetno značajna. Konačno, na četvrtom nivou se koordiniranim akcijama utvrđuje konzistentnost primene usvojenih propisa. Najznačajnija i završna faza regulatorne reforme u okviru Lamfalussyeve procedure osnosi se na usvajanje MiFID-a, pored koje su od juna 2006. godine na snazi još tri Lamfalussyeve procedure: Direktiva o prospektima (Prospectus Directive); Direktiva o zloupotrebama na tržištu (Market Abuse Directive) i Direktiva o transparentnosti (Transparency Directive).

Analizirana Lamfalussyeva procedura je u velikoj meri doprinela ubrzanju procesa donošenja propisa u Evropskoj uniji. Naravno, kako implementacija novih propisa i regulativa može imati i pozitivne i negativne efekte, postavlja se

pitanje da li se pridržavanjem Lamfalussyeve procedure doprinosi kvalitetu usvojenih propisa, s obzirom na ubrzano donošenje propisa. U tom kontekstu, ukoliko sistem ne može da odredi granicu između zadataka pojedinih nivoa i ukoliko jasno ne definiše vrstu propisa koji se na konkretnom nivou donosi, postoji strah od ekspanzije nekvalitetnih pravnih akata i njihovog preklapanja.

Kritička procena efekata implementacije Lamfalussyeve reforme u procesu donošenja regulatornih dokumenata, kao najveće pozitivne strane ističe ostvarivanje transparentnosti bankarskog i finansijskog regulisanja i intenziviranje saradnje između ekspertskih komiteta u cilju efikasnije primene donetih regulativa na nacionalnom nivou. Primedbe upućene proceduri donošenja regulative ogledaju se u sledećem: postojanje velikog broja ekspertskih komiteta komplikuje proceduru donošenja odluka u vezi sa regulativama i doprinosi troškovnoj neefikasnosti. Takođe, kako su vremenski rokovi implementacije kratki, u cilju ispunjavanja obaveza, članice često nedosledno primenjuju propise i odredbe.

Nezavisno od reforme finansijske regulative, predstavljene FSAP-om i Lamfalussyevom procedurom, postojala je potreba za reformom supervizorske strukture na prostoru Evrope. Kao osnovni razlozi mogli su se izdvojiti (Speyer and Walter 2007; 4-5):

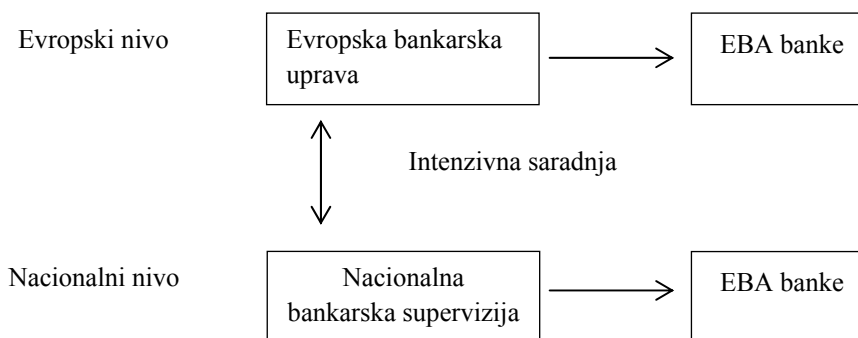
- Efektivnost egzistirajuće finansijske supervizije –struktura finansijske supervizije se mogla okarakterisati kao fragmentisana, budući da je konstituišu različiti nacionalni supervizori, što doprinosi nestabilnosti finansijskog sistema. Stoga, u uslovima u kojima postoje asimetrične informacije, problemi imanentni jednom nacionalnom tržištu se veoma brzo mogu preneti na sva ostala (spill-over efekat).
- Efikasnost finansijske supervizije – u neharmonizovanom okruženju dolazi do povećanja broja finansijskih izveštaja koji se podnose različitim institucijama. Na taj način se multinacionalne institucije obavezuju na višestruko izveštavanje, što umanjuje njihovu efikasnost i konkurentnost.
- Politička odgovornost – za adekvatno oblikovanje sistema nadnacionalne supervizije značajno pitanje je pitanje političke odgovornosti.
- Međunarodna konkurentnost evropskog tržišta – problem finansijske regulative i supervizije jedinstvenog finansijskog tržišta može biti rešen samo ukoliko primena regulativa na nacionalnom nivou bude praćena od strane harmonizovanih institucija u pogledu strukture.

Međutim, i pored intencija predstavnika EU za centralizacijom regulisanja bankarskog poslovanja na višem institucionalnom nivou, to nije bilo moguće zbog nedovoljnog stepena ekonomske integracije, odnosno odsustva fiskalne unije. Slabosti ovog sistema su u potpunosti iskazane pod dejstvom efekata svetske ekonomske krize, pa je formiranje radne grupe Evropske komisije (De Larose 2011) imalo za zadatak redefinisane regulatornog okvira čije su se

slabosti ogledale u: odsustvu makroprudencione supervizije; neefikasnom mehanizmu ranog upozoravanja i nedovoljnoj efikasnosti institucija zaduženih za usaglašavanje regulatornih okvira pojedinačnih država. Analizom efikasnosti i interoperabilnosti različitih nacionalnih okvira regulative, ustanovljena je potreba postojanja dva međuzavisna stuba supervizije, i to:

- makroprudencione supervizije, s ciljem kontrole i eliminisanja rizika imanentnih finansijskom sistemu EU zbog obezbeđenja njegovog neometanog funkcionisanja. U tom kontekstu formiran je Evropski odbor za sistemski rizik (European Systemic Risk Board – ESRB), čija je uloga u procesu identifikacije povećanih rizika od izuzetnog značaja. Iako ima mogućnost izdavanja upozorenja opšteg ili specifičnog tipa, ona nisu pravno obavezujuća, što predstavlja problem sa aspekta efektivnosti sistema;
- mikroprudencione supervizije, stuba koji uključuje nacionalne supervizorske organe i Evropski odbor za sistemski rizik (engl. European System of Financial Supervision – ESFS). U cilju poboljšanja interoperabilnosti uspostavljen je European Supervision Authority, sa institucijama koje su u oblastima bankarstva, osiguranja i HoV, preuzele ingerencije CEBS, CESR i CEIOPS. Evropska komisija je odabrala model u kojem u okviru ESFS funkcionišu i nacionalni i profesionalni supervizori (Evropska bankarska uprava (European Banking Authority - EBA), Evropska uprava za osiguranje i penzione fondove (European Insurance and Occupational Pension Authority - EIOPA) i Evropska uprava za tržište HoV (European Securities and Market Authority - ESMA).

Slika 1. Dvostruki pristup za nadgledanje evropskih banaka

Izvor: Schoenmaker D., 2012, *Banking Supervision and Resolution: The European Dimension*, DSF Policy Paper, No. 19, Duisenberg school of finance, p. 7

Ovakav pristup bankarskoj superviziji preporučio je Veron (2011) koji ističe da komplementaran pristup superviziji banaka može doneti prednosti sa aspekta sigurnosti bankarskog poslovanja. U ovako organizovanom sistemu, nacionalni supervizori bili bi zaduženi za superviziju nacionalnih banaka na

dnevnoj bazi, dok bi EBA bila odgovorna za superviziju EBA banaka i nadzor nacionalnih supervizorski vlasti.

Značajno pitanje reforme regulisanja bankarskog sektora, posebno u uslovima svetske ekonomske krize jeste adekvatnost modela osiguranja depozita. Usled nedostatka poverenja deponenata u bankarski sektor, bilo je neophodno sprovesti reformu Direktive o osiguranju depozita iz 1994. godine. Strateški ciljevi reforme modela osiguranja depozita bili su: isticanje transparentnosti sistema osiguranja depozita; porast poverenja deponenata u bankarski sektor kao preduslov sprečavanja nastanka bankarskih kriza. Od velikog značaja za harmonizaciju finansijskih sistema na prostoru Evropske unije jeste razvoj jedinstvenog modela osiguranja depozita, imajući u vidu da su razlike između egzistirajućih sistema bile velike.

Novi model razlikuje četiri potencijalna izvora finansiranja obaveza prema deponentima:

- Odgovarajući procenat prikupljenih depozita. Naime, svaka banka je u obavezi da izdvoji 1,5% iznosa prikupljenih depozita, pri čemu ovaj iznos može varirati u zavisnosti od informacija o rizicima koje banka preuzima su svom poslovanju.
- Ako prikupljena sredstva nisu dovoljna za isplatu obaveza prema deponentima, od banaka se zahteva izdvajanje dodatnih 0,5% od iznosa prikupljenih depozita.
- Eventualna dodatna sredstva mogu biti pribavljena od strane specijalnih institucija. Pritom, potrebno je voditi računa da je limit u pogledu iznosa koji može biti pribavljen na ovaj način 0,5% prikupljenih depozita.
- Ukoliko ni na ovaj način nije pribavljen neophodan iznos, postoji mogućnost ugovaranja aranžmana sa drugim finansijskim institucijama.

Osnovu ovakvo koncipiranog modela predstavlja zahtev za transparentnošću bankarskog poslovanja. Kako bi se učestalost intervencija u smislu isplate deponenata svela na minimum, neophodno je obezbediti kooperaciju deponenata i banaka i kreditnih institucija (Mülbert and Wilhelm, 2011). Na taj način može se pospešiti transparentnost u poslovanju, jer u suprotnom banke i druge kreditne institucije mogu izlagati deponente većim rizicima od predstavljenih.

Međutim, i pored pokušaja unificiranja modela osiguranja depozita na prostoru Evrope, razlike su još uvek prisutne i rezultat su različitih institucionalnih okruženja. Pored toga, regulatori u pojedinim državama skloni su akcijama efektivnim samo u konkretnom sistemu, bez osvrta na nads nacionalne posledice. Kiparska bankarska kriza iz 2013. godine otvorila je mnoga pitanja u vezi sa porezima na depozite. Iznos depozita u Kiparskom bankarskom sektoru rastao je velikom brzinom i dostigao je nivo kada više nije bilo moguće garantovati sigurnost. Ideja koju su zastupali predstavnici EU, MMF i ECB

podrazumevala je uvođenje diferenciranih stopa poreza na depozite (9,9% na iznos preko 100.000 € i 6,75% na iznos do 100.000 €). Međutim, zbog nastanka bankarske panike i nespремnosti Kiparskih političara, na snazi je obaveza plaćanja poreza na depozite za vlasnike depozita iznosa preko 100.000 €.

4. Bankarska unija na prostoru Evrope

Infrastruktura sistema bankarske regulative bazirala se na superviziji, regulaciji i zaštiti na nacionalnom nivou. U takvim uslovima, stimulisanje nacionalnih bankarskih sistema može rezultirati povećanjem troškova saniranja banaka. S druge strane, postojanje jedinstvenog regulatornog okvira pružilo bi potrebnu pomoć bankarskom sektoru u slučaju visokih sistemskih rizika, eliminisalo slabosti i obezbedilo sigurnost sistema. Sistemski pristup superviziji banaka doprineo bi unapređenju identifikacije i eliminisanju rizika, dok bi konzistentna primena regulatornih pravila širom EU dovela do smanjenja nacionalnih disproporcija u pogledu načina organizovanja sistema i regulative. Stoga je ideja o formiranju bankarske unije na prostoru Evrope naišla na odobravanja, pošto bi se na taj način eliminisali nedostaci u funkcionisanju monetarne unije i ostvarili uslovi za rast kreditne aktivnosti u bankarskom sektoru. Jedno od pitanja koja se nameću tiče se sposobnosti bankarske unije da spreči nastanak krize javnih dugova. U tom kontekstu, jasno je da ona nije mogla sprečiti nastanak, ali je mogla doprineti slabljenju negativnih efekata privredne recesije na performanse bankarskog sektora.

Jedna od uloga centralne banke jeste i uloga kreditora poslednjeg utočišta (engl. the lender of the last resort), što znači da ona u slučaju potrebe pruža pomoć ugroženim bankama. Međutim, ECB insistira na odsustvu ove uloge, za šta postoje 2 razloga (Wyplosz C., 2012, 20):

Prvo, ECB ima pristup ograničenim informacijama o dnevnom stanju banaka. I pored jasnih zahteva za informacijama, one mogu biti modifikovane od strane nacionalnih supervizorskih vlasti. Problem postoji ukoliko se zna da ECB nema pravo da likvidira problemske banke, već može samo da im obezbedi pomoć imajući u vidu ulogu kreditora poslednjeg utočišta. Stoga se može zaključiti da problem supervizorske uloge ECB proizilazi iz nepostojanja mogućnosti potpune kontrole nad problemskim bankama i posedovanja neadekvatnih informacija.

Drugo, nastupajući kao kreditor poslednjeg utočišta ECB može snositi gubitke. U okviru Evrozone, European Treaty predviđa intervencije ECB, ali se postavlja pitanje ko će u uslovima prekograničnog poslovanja banaka snositi gubitke. Ukoliko banka posluje u okviru jedne države, vlada te države bi snosila troškove, ali problem koji se može javiti tiče se visine javnog duga države, pri čemu se kao realna opasnost javlja neispunjavanje predviđenih obaveza usled problema sa visinom javnog duga.

Bankarska unija je neophodna imajući u vidu probleme u EMU i iskazane slabosti bankarskih sistema. Pri tom, bankarska unija treba da obuhvati sve tipove banaka, a ne samo sistemske ili ugrožene, kako bi se na taj način u velikoj meri doprinelo izjednačavanju uslova poslovanja na prostoru Evrope i eliminisanju mogućnosti za regulatornu arbitražu. Međutim, od velikog značaja za efikasnost čitavog finansijskog sistema jeste način organizacije bankarske unije. U tom kontekstu važno je razumeti da delimično formirana bankarska unija nije efikasna i efektivna sa aspekta stabilnosti bankarskog sektora. Ukoliko se pretpostavi da je bankarska unija formirana u kontekstu jedinstvenog regulatora koji vrši kontrolu poslovanja isključivo velikih banaka, to može prouzrokovati velike probleme u funkcionisanju čitavog sistema. Starajući se isključivo o sigurnosti velikih banaka, ECB može zanemariti potrebe malih banaka za likvidnim sredstvima, što može značajno otežati njihovo poslovanje i prouzrokovati probleme u čitavom sektoru. Ipak, Acharya (2012) ističe da će postizanje potpune bankarske unije verovatno dovesti do realokacije kreditnog rizika, pri čemu će iz portfolija slabih banaka kreditni rizik biti transferisan u portfolije vlada. U takvoj konstelaciji, moguće je ograničiti države u zahtevima da banke preuzimaju visoko rizične, nekolateralizovane HoV, uspostavljanjem zahteva za adekvatnim nivoom kapitala u skladu sa visinom rizika.

Predlog Evropske komisije iz septembra 2012. godine (European Commission, 2012) odnosio se na kreiranje jedinstvenog mehanizma supervizije (Single Supervision Mechanism - SSM) i preciznije određene uloge Evropske bankarske vlasti (EBA). Taj predlog je podrazumevao da ulogu supervizora preuzme ECB, pri čemu bi se u fokusu supervizorske institucije nalazile banke koje su već zatražile spoljnu pomoć i banke koje se nalaze u procesu dokapitalizacije. Iako bi se ECB nalazila u centru sistema, kao glavna supervizorska institucija, nacionalne centralne banke bi ostale nadležne za superviziju banaka na nivou pojedinih država. Stoga je, u cilju efikasnog funkcionisanja sistema, potrebno omogućiti koordinaciju akcija ECB i nacionalnih centralnih banaka.

Neka stanovišta dovode u pitanje opravdanost isticanja ECB kao osnovne institucije koja treba da bude odgovorna za funkcionisanje bankarske unije (Ioannidou 2012, 88). Autor navodi da ECB, pored eventualne funkcije jedinstvenog regulatora i supervizora, ima i druge funkcije, među kojima ističe sprovođenje monetarne politike. U tako koncipiranom sistemu, odluke ECB koje su potrebne, imajući u vidu obezbeđenje osnovnog cilja monetarne politike, mogu biti u koliziji sa funkcijom jedinstvenog regulatora. Goyal et al. (2013) takođe ističu da objedinjavanje funkcija supervizije i vođenja monetarne politike u okviru ECB može voditi sukobu interesa, i stoga predlažu razdvajanje funkcija ECB i obezbeđenje maksimalne transparentnosti u njenom poslovanju. Pored toga, za ostvarivanje adekvatnog funkcionisanja sistema

supervizije, neophodno je razdvojiti odgovornosti i ovlašćenja koja imaju nacionalne centralne banke od odgovornosti i ovlašćenja ECB. Zbog bolje interoperabilnosti ECB potrebno je uspostaviti organe na nivou čitave Evrope, na čijem čelu će biti ECB eksperti.

Formiranje bankarske unije, pored koristi, sa sobom nosi određene troškove, koji se između ostalog ogledaju i u iznalaženju adekvatnih kadrovskih rešenja. Kako nova infrastruktura zahteva kvalitetne i obučene kadrove, postavlja se pitanje šta će se desiti sa postojećom infrastrukturom i kadrovima. Budući da njeno formiranje podrazumeva generisanje novih institucija, postavlja se pitanje ko treba da snosi troškove osnivanja ovih institucija. U tom kontekstu, imajući u vidu da nova infrastruktura zahteva kvalitetne i obučene kadrove, postavlja se pitanje šta će se desiti sa postojećom infrastrukturom i kadrovima. Ioannidou (2012) smatra da se rešenje ogleda u davanju višeg stepena ovlašćenja nacionalnim supervizorima kada su u pitanju male institucije, koje zbog posebnih karakteristika mogu imati veliki značaj. S druge strane, za ostvarivanje maksimalnih koristi evropski supervizori moraju obezbediti harmonizovan okvir funkcionisanja na nivou EMU. Za efikasnost supervizije potrebno je poštovanje sledeća dva pristupa:

- Pristup zasnovan na primeni Bazelskih standarda, za čije je ispunjenje nekad potrebno mnogo vremena. Stoga se ovaj pristup može okarakterisati kao dugoročni i usmeren je ka uspostavljanju adekvatne strukture supervizije.
- Pragmatični pristup koji omogućava brzo reagovanje u slučaju potrebe. Uz to, pristup omogućava rešavanje problema slabih banaka i utvrđivanje seta instrumenata neophodnih za superviziju ovih banaka od strane ECB.

Potreba za postojanjem jedinstvene regulatorne institucije, jedinstvenog supervizora i adekvatnog sistema osiguranja depozita je očigledna. Međutim, uspostavljanje bankarske unije je velikim delom politička odluka i zavisi od spremnosti nacionalnih vlasti da određeni deo svojih ingerencija prepuste nadnacionalnim institucijama. Naime, nacionalne vlade, u uslovima povećanja prekograničnog poslovanja i globalne mobilnosti kapitala moraju unaprediti uslove poslovanja i prilagoditi nacionalne politike nadnacionalnom okruženju, čime gube samostalnost u odlučivanju (Underhill D. R. G. 2012; 149).

Konačno, bankarska unije na prostoru Evrope može biti od velike važnosti za budućnost evropskih integracija, regulišući odnose između banaka i nacionalnih vlada. Bazirajući se na jedinstvenim pravilima na nadnacionalnom nivou, bankarska unija predstavlja institucionalni okvir u kom će problemi u vezi sa odgovornošću država biti u velikoj meri rešeni (Zettelmeyer et al. 2012, 65). Naravno, problemi u vezi sa ovim rešenjem su prisutni, i u prvom redu je potrebno istaći nevoljno prepuštanje nacionalnih ingerencija nadnacionalnim institucijama. Pored toga, način finansiranja buduće bankarske unije se može

okarakterisati kao mogući problem. Ipak, imajući u vidu sve navedeno, trenutne koristi su daleko veće od eventualnih troškova, pa se bankarska unija nameće kao racionalno rešenje.

5. Zaključak

Obrađena problematika, uz isticanje faktora i načina regulisanja bankarskog sektora otvorila je važna teorijska i praktična pitanja i dileme. Analiziranje ključnih aspekata regulatornih promena u bankarskom sektoru na prostoru Evrope u uslovima kada svaka odluka može biti krucijalna za budućnost jednog vida integracije, ukazuje na aktuelnost, značaj i kompleksnost obrađenog problema.

U radu su analizirane promene u strukturi bankarskog sektora na prostoru Evrope, koje su posledice dejstva nekoliko faktora. U prvom redu, može se govoriti o značajnim promenama u veličini i finansijskom potencijalu čitavog bankarskog sektora, imajući u vidu značajan rast aktive banaka. Budući da je istovremeno došlo do smanjenja broja banaka može se govoriti o značajnom rastu finansijske snage banaka. Kao uzročnici ovih promena mogu se izdvojiti merdžeri i akvizicije u okviru samog sektora koji predstavljaju jednu od dimenzija ekonomskih integracija na prostoru Evrope, značajne tehnološke inovacije, i konačno, efekti svetske ekonomske krize. Rezultirajući efekti ovih faktora ogledaju se u stvaranju potrebe za redefinisanjem uloge bankarske regulative u novonastalom okruženju. Naime, ekonomska integracija Evrope, koja se ogleda u povezivanju različitih privrednih subjekata je uticala na potrebu regulisanja bankarskog poslovanja. Međutim, problemi u pogledu dostizanja željenog nivoa integracije proizveli su potrebe za akcijama usmerenim ka unapređenju regulative i neutralisanju efekata neharmonizovane implementacije direktiva i regulativa. U tom kontekstu, važno je istaći Financial Service Action Plan i Lamfalussyevu proceduru, koji su doprineli transparentnosti bankarskog regulisanja i kooperaciji odgovornih institucija.

I pored prevashodno negativnih efekata svetske ekonomske krize, isticanje problema u oblasti regulative bankarskog poslovanja može se posmatrati u pozitivnom kontekstu. Naime, slabosti sistema su bile očigledne i u uslovima krize je samo potvrđena potreba njegovog restrukturiranja. Ideja o formiranju bankarske unije je aktuelna i predstavlja realno rešenje za unapređenje regulisanja bankarskog sektora. Važno je istaći da je postavka samog sistema predmet kritika, pri čemu se posebno izdvajaju one koje ističu gubitak ingerencija nacionalnih država i efikasnost funkcionisanja ECB kao institucije zadužene za očuvanje stabilnosti sistema.

Upravo je analiza iskustava i efekata primenjenih mera u koncipiranju regulatornog okvira od ključnog značaja za shvatanje potreba u domenu regulative bankarskog poslovanja. Na osnovu toga, utvrđene su prednosti i

nedostaci predloženog rešenja. Izloženi stavovi su razvijani sa ciljem kritičkog osvrta na preduzete regulatorne mere. U izlaganju je konstatovano da su preduzete mere konsekvantno unapređivale zatečeni regulatorni sistem i činile ga prilagodljivim novonastalim uslovima, čime je potvrđena polazna hipoteza u radu.

Međutim, ograničenje u radu se odnosi na činjenicu da se u fokusu istraživanja nalazio nadnacionalni prostor, u okviru kojeg postoji više bankarskih sektora sa svojim specifičnostima. Pored toga, u radu nije analiziran uticaj regulatornih reformi sprovedenih od strane globalnih institucija (poput Bazelskog komiteta za bankarsku superviziju). Stoga, buduća istraživanja treba usmeriti na analizu efekata globalnih inicijativa za regulisanjem bankarskog poslovanja (Bazelski sporazumi), koja bi mogla biti upotpunjena adekvatnim empirijskim istraživanjem kapaciteta banaka da obavljaju poslovne aktivnosti bez negativnih reperkusija na stabilnost sistema.

Literatura

- Acharya, V. (2012) „Banking union in Europe and other reforms”, in Beck T. (ed) *Banking Union for Europe – Risks and challenges*, London: Centre for Economic Policy Research (CEPR)
- Adrian, T. and H. Shin (2008) „Financial Intermediaries, Financial Stability and Monetary Policy”, Proceedings of the 2008 Federal Reserve Bank of Kansas City Symposium at Jackson Hole, August
- Allen, F., L. Bartiloro, and O. Kowaleski (2005) *The Financial System of the EU 25*, Wharton School, Pennsylvania: University of Pennsylvania
- Allen, F. and E. Carletti (2008) *The roles of banks in financial systems*. University of Pennsylvania and University of Frankfurt and CFS.
- Casu, B., C. Girardone, and P. Molyneux (2006) *Introduction to banking*, New Jersey: Prentice Hall
- Ćirović, M. (2007) *Bankarstvo*, Beograd: Naučno društvo Srbije
- Commission Directive 2006/73/EC of the Commission of the European Communities, Official Journal of the European Union L 241, 2. September 2006
- Commission Regulation No. 1287/2006 of the Commission of the European Communities, Official Journal of the European Union L 241, 2. September 2006
- De Larosiere, J. (2009) „The high-level group on financial supervision in the EU”, Report, Brussels
- European Commission, (2007) „FSAP Evaluation - Part I: Process and implementation”, Brussels
- European Commission, (2012) „Communication From The Commission To The European Parliament And The Council A Roadmap Towards A Banking Union”, European Commission, COM(2012) 510 final, Brussels

- Goddard, J., P. Molyneux, and O. S. J. Wilson (2010) „Banking in the European union”, in Berger A., P. Molyneux, and O. S. J. Wilson (ed), *The Oxford handbook of banking*, Oxford university press, pp. 807-843,
- Goyal, R., P. K. Brooks., M. Pradhan, T. Tressel., G. Dell’Ariccia., R. Leckow, and C. Pazarbasioglu (2013) „A Banking Union for the Euro Area”, *International Monetary Fund*
- Gruson M. and W. Nikowitz (1988) „The Second Banking Directive of the European Economic Community and Its Importance for Non-EEC Banks”, *Fordham International Law Journal*, 12 (2): 205-240
- Ioannidou, V. (2012) „A first step towards a banking union” in Beck T. (ed), *Banking Union for Europe - Risks and Challenges*, London: Centre for Economic Policy Research (CEPR), pp. 85-95
- Lamfalussy, A. (2000) „Initial report of the Committee of wise men on the regulation of European securities markets”, Brussels
- Liikanen, E. (2012) „High-level Expert Group on reforming the structure of the EU banking sector”, Final report, European Union
- Mülbert, P. O. and A. Wilhelm (2011) „Reforms of EU Banking and Securities Regulation after the Financial Crisis”, *Banking & Finance Law Review*, 26: 187–232
- Schoenmaker, D. (2012) „Banking Supervision and Resolution: The European Dimension”, *DSF Policy Paper*, No. 19, Duisenberg school of finance
- Schooner, M. H. and W. M. Taylor (2010) *Global bank regulation – principles and policies*, Amsterdam: Elsevier Inc.
- Speyer, B. and N. Walter (2007) „Towards a new structure for EU financial supervision”, *Deutsche Bank Research Paper*, Frankfurt Am Main, , pp. 4-5. http://www.dbresearch.com/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD000000000214976.pdf
- Staikouras, K.C. and A. Koutsomanoli – Fillipaki (2006) „Competition and Concentration in the New European Banking Landscape”, *European Financial Management*, 12(3): 443-482
- Veron, N. (2011) „Banking Federalism is Key to Eurozone’s Survival”, *Emerging Markets – G20 Edition*, November 3.
- Wyplosz, C. (2012) „Banking union as a crisis-management tool”, in Beck T. (ed) *Banking Union for Europe – Risks and challenges*, London: Centre for Economic Policy Research (CEPR)
- Zettelmeyer, J., E. Berglöf and de Haas Ralph (2012) „Banking union – the view from emerging Europe”, in Beck T. (ed) *Banking Union for Europe – Risks and challenges*, London: Centre for Economic Policy Research (CEPR)
- [http://sdw.ecb.europa.eu/\(21.08.2014\)](http://sdw.ecb.europa.eu/(21.08.2014))
- [http://www.ebrd.com/pages/research/economics/data/macro.shtml#ti\(23.08.2014\)](http://www.ebrd.com/pages/research/economics/data/macro.shtml#ti(23.08.2014))

REDEFINING THE ROLE OF BANKING REGULATION IN THE BANKING SECTOR OF EUROPEAN UNION

Abstract: During the last two decades there have been significant changes in the structure of the banking sector at the European level. Factors such as globalization, integration and development of information technologies had a significant impact on these changes. In terms of the economic integration of Europe and structural changes, there is a need to redefine the regulatory infrastructure, due to inadequate institutional arrangements. The problem topics about reform of banking regulation and establishment of a banking union, as a new level of economic integration of Europe, has been put in the focus of interest during the global financial crisis. For this reason, the paper attempts to give a comprehensive analysis of the reasons and ways to reform regulation of the banking sector. Using a critical review of the implemented reforms of banking regulation at the national and supranational level will be reconsidered their applicability in specific problem situations and suggest measures for further improvement.

Key words: regulation of banking activities; regulatory reform; global financial crisis; banking union